

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI "TƏHSİL" MƏRKƏZİ

M.N.ÇOBANOV

*Nyu-York EA-nın müxbir-üzvü,
filologiya elmləri doktoru, professor*

GÖRKƏMLİ STRATEGİYƏÇİ

İkinci nəşr

Bakı-2004

Elmi redaktoru:

Nizami XUDİYEV,
Millət vokili, Əməkdar elmi xadimi,
filologiya elmləri doktoru, professor,

Redaktor:

İsa İSMAYILOV,
polkovnik-leytenant

M.N.Çobanov. GÖRKƏMLİ STRATEGİYAÇI. Bakı, "Borçalı" NPM,
2004, 48 səh. + 20 rəngli foto-şəkil

Kitabda Azərbaycan xalqının böyük oğlu, milli lider, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı H.Əliyevin hərbi-strətiqi görüşləri və onun tarixi mərhələləri qısa şərhləndirilmişdir. Kitabdan hərbiçilər və ümumilikdə ziyalılar faydalana bilər.

A $\frac{M-01074}{700122}$ 2004, Sifarişli

© AAHDM, 2003.

© "Borçalı" NPM, 2004.

"Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsəbiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir".

Heydər ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.

GÖRKƏMLİ STRATEGİYAÇI

(Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Ə.Əliyevin anadan olmasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev və dilimiz, ədəbiyyatımız, tariximiz" Respublika Elmi-nəzəri konfransında "Görkəmli stratejiyaçı" mövzusunda oxunmuş məruzənin mətni.)

Müasir dünyanın geniş diapozonlu və erudisiyalı tanınmış siyasətçi və təcrübəli dövlət xadimi, öz xalqının mənafeyini hər şeydən üstün tutan, müasir dünya siyasəti, xalqımızın tarixən formalaşmış və minilliklərdən bəri təşəkkül tapmış mədəni-siyasi ideyası ilə silahlanmış görkəmli stratejiyaçı H.Əliyevin perspektiv proqram xarakterli "Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsəbiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir..." kəlamı müstəqil dövlətimizin əsas stratejiyasını istiqamətləndirən və tənzimləyən bir sənəd kimi, ölkəmizin istər

ziyalıları - alimləri, hərbçiləri, istərsə də təhsil və təsərrüfat sistemi öməkdaşlarının qarşısında çox böyük tarixi vəzifələr qoymuşdur.

Prezident H.Əliyevin yuxarıda qeyd olunan proqram xarakterli qısa kolamının arxasında çox böyük bir mənə, məzmun və mündərəcə özünə yer tapmışdır. Bu qısa kolamı dərinəndən təhlil etsək görürük ki, həmin kolamın ümumi məzmununda həm strategiyaçı, həm də strategiyamız üçün ən vacib olan bütün parametrlər öz əksini tapmışdır.

H.Əliyevin bütün nitqlərini, xalqa müraciətlərini, ayrı-ayrı dövlət, elm və incəsənət xadimlərinə yazdığı məktublarını dərinəndən nəzərdən keçirdikdə belə bir qənaətdə gəlmək olur ki, o, dövrümüzün və zamanımızın görkəmli strategiyaçı-siyasətçilərindən biri, böyük dövlət xadimi, təşkilatçı və qurucu, müdrik və mütəfəkkir bir şəxsiyyətdir. O, həm bu günümüzün, müasir dövrümüzün, həm də gələcəyin əvəzolunmaz strategiyaçısıdır. Bu mənada, onu xalqımızın, bütövlükdə isə, türk dünyasının idrak və düşüncə xəzinəsinin sərrafı, tefəkkür və içtimai-siyasi tariximizin böyük dühası hesab etmək olar.

XX əsrin sonuncu onilliyində tale xalqımızın üzünə yenidən gülmüş, xalqımızın üzündəki sevinc çöhrələri yənidən parlamış, xalqımız illərlə mübarizə aparmış, qolbində qoruyub saxladığı müstəqilliyə yenidən qovuşmuş, özünün müstəqil, suveren Azərbaycan Respublikasını yarat-

mışdır. Ümummilli liderimiz, müasir mərhələdə dövlətçiliyimizin və strategiyamızın banisi Heydər Əliyev bu münasibətlə nitqlərinin birində demişdir: "Müstəqil Azərbaycan ifadəsi indi hamı üçün əzizdir, bunu hamı təkrar edir. Ancaq, hər kəs də başa düşməlidir ki, Müstəqil Azərbaycanın müstəqil yaşaması üçün hər bir vətəndaşın vətəndaşlıq borcu var. Bunu təmin etmək üçün hər bir vətəndaş öz payını verməli, öz xidmətini göstərməlidir".

Bir sözlə, əbədiyaşar komandan Heydər Əliyevin obrazlı dili ilə desək: "Güclü, qüdrətli ordu Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini əbədi etmək, ölkəmizin ərəzi bütövlüyünü təmin etmək üçün əsas amildir, respublikamızın sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamasının təminatıdır". Deməli, "Orduda xidmət etmək hər bir gəncin qolbində böyük arzu kimi yaşamalıdır".

Hərbi strategiyanın əsas sahələrindən biri xalqla ordunun birliyini möhkəmləndirməklə bağlamaqdan ibarətdir. Odur ki, xalq deyəndə Ordu, Ordu deyəndə xalq yaddaşlara həkk olunmalıdır. Bu münasibətlə XX əsrin ən görkəmli strategiyaçısı Heydər Əliyev demişdir:

"Xalqla ordunun birliyi həm xalqın qüdrətini, həm də ordunu daha da qüvvətli edir. Ona görə də, qarşımızda du-

ran əsas vəzifələrdən biri xalqla ordunun sağlam mənəvi birliyini təmin etməkdən ibarətdir”.

“Xalq öz ordusuna inanır. Ordu düşməne layiqli cavab verməlidir...” “...indi bizim ordumuz öz dövlətimizin, xalqımızın ordusudur. Xalqla ordunun birliyi həm xalqın qüdrətini, həm ölkənin qüdrətini artırır, həm də ordunu daha da qüvvətli edir. Ona görə də, qarşımızda duran əsas vəzifələrdən biri xalqla ordunun sağlam mənəvi birliyini təmin etməkdən ibarətdir”.

“Ordu müstəqil dövlətimizin əsas atributudur”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı Heydər Əliyevin Hərbi strategiyamız haqqında düşüncələrindən qeydlər:

“Ordu mövzusu, ordunun yaranması, formalaşması bizim bütün həyatımızda əsas mövzulardan biri olmalıdır, gənclərin orduda xidmət etmək üçün tərbiyələndirilməsi bizim əsas vəzifələrimizdən biri olmalıdır və bu vəzifələr biz ardıcıl surətdə həyata keçirməliyik”.

“Bizim güclü ordumuz olmalıdır, hər bir vətəndaş orduda xidmət etməyi özünün şərəfli borcu hesab etməlidir”.

Homçinin, “Hər bir valideyn də öz oğlunun, övladının orduda xidmət etməsini şərəf bilməlidir”.

Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı Heydər Əliyev ordu quruculuğu, orduda aparılan islahatlar və ordunun yenidən formalaşdırılması ilə əlaqədar olaraq demişdir:

“Hər bir zabit, komandir osqordən, özünə tabe olan zabitdən nizam-intizam tələb edərkən, qanun-qaydaya riayət etməyi tələb edərkən özü bu barədə nümunə göstərməlidir. Yüksək rütbəli zabitlərin, generalların nümunəsi, şübhəsiz ki, bütün orduda sağlam mühit, sağlam ohval-ruhiyyə, möhkəm nizam-intizam yaratmaq üçün əsasdır”.

“Mən öminəm ki, bizim ordumuz bu gün Azərbaycanın müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərəzi bütövlüyünə qarşı yönəldilmiş hər hansı bir qəsdə layiqli cavab verməyə hazırdır”.

Məlumdur ki, hər bir ölkənin hərbi strategiyası gənclərin hərbi vətənpərvərliyi üstündə köklənir. Deməli, gənclər ölkənin müdafiəsinə cavabdeh olan yeganə qüvvədir. Bu münasibətlə Ali Baş Komandan Heydər Əliyev demişdir:

“Milli dəyərlərimizi, milli ənənələrimizi yaxşı bilməyən, tariximizi yaxşı bilməyən gənc vətənpərvər ola bilməz. Hər bir gənc vətənpərvər olmalıdır. Vətənpərvərlik böyük bir məfhumdur. Bu, sadəcə orduda xidmət etmək deyil. Vətənə sadıq olmaq, Vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq-budur vətənpərvərlik”.

Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı Heydər Əliyev ordumuzun şəxsi heyətinə müraciətlə demişdir:

“Bilin ki, Sizin hər bir uğurlu addığınız Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünə kömək edəcəkdir. Bilin ki, ümumi qələbəmiz sizin hər birinizin fəaliyyətindən, qəhrəmanlığından asılıdır”.

“Azərbaycan vətəndaşlarının, xalqın tam əksəriyyəti vətənpərvərlik, Vətəni müdafiə etmək, Vətənə sədaqət əhval-ruhiyyəsi ilə yaşayır və Vətən, torpaq yolunda şəhid olmağa hazırdır”.

Görkəmli stratejiyaçı Heydər Əliyevin təbrincə vətənpərvərlik dedikdə, hər şeydən əvvəl, “Azərbaycançılıq hissiyyatını gənclərdə yaratmaq lazımdır. Azərbaycanı sevmək azərbaycançılıq hissiyyatını özündə cəm etmək deməkdir... Keçmiş dövrlərdə, keçmiş əsrlərdə Azərbaycan dövlətləri daha da geniş ərazidə olmuşdur”. Soydaşlarımızdan 45 milyondan çoxu xaricdə-tarixi Azərbaycanın

cənubunda (İranda), Dərbənddə (Rusiya Federasiyasında), Borçalıda (Gürcüstanda) öz dedə-baba torpaqlarında, onlardan 10 milyona qədəri isə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayırlar. “Onlar da azərbaycanlılardır, onlarda da azərbaycançılıq hissləri yaşamalındır, onlar da özlərini azərbaycanlı kimi hiss etməlidirlər, onlar Azərbaycanla bağlı olmalıdırlar”.

Gələcək nəslin vətənpərvərlik tərbiyəsini daim diqqət mərkəzində saxlayan, təkrar olunmaz Vətəndaş Heydər Əliyev bu münasibətlə demişdir:

“Öz dilini bilməyən, öz dilini sevməyən adam öz tarixini yaxşı bilə bilməz. Azərbaycan ədəbiyyatını, ana dilini bilməyən gənc Nizamini oxuya bilməz. Füzulini oxuya bilməz, Sabiri oxuya bilməz, Cəlil Məmmədquluzadəni oxuya bilməz və digərlərini oxuya bilməz. Əgər onları oxuya bilməsə, o, tariximizi bilməyəcək, onları oxuya bilməsə, bizim mədəniyyətimizi bilməyəcək, mədəni köklərimizi bilməyəcək, milli-mədəni ənənələrimizi bilməyəcək. Onları bilməsə, o, vətənpərvər olmayacaq, onda milli vətənpərvər duyğuları, hissləri olmayacaqdır”.

“...bizim bu günkü gəncliyimiz sağlam düşüncəli gənclərdir, vətənpərvər gənclərdir, xalqını, millətini sevmə gənclərdir. Mən əminəm ki, Müstəqil Azərbaycanın gələcəyini qoruyub saxlaya bilən gənc nəsillər yetişir”.

“Gərək orduda yüksək vətənpərvorlik ruhu, sağlam mü-nasibətlər olsun”.

H.Əliyevin bu kəlamlarından görüldüyü kimi, onun strateji görüşləri və perspektiv planları, hələ, onun keçmiş SSRİ-nin Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsində əməkdaşlıq etdiyi dövrlərdə, yəni XX əsrin 60-cı illərində formalaşmış və Azərbaycanın gələcək inkişaf perspektivləri üçün, bir növ, özül, əsas olmuşdur. Görünür, uzaqgörən bu müd-rək insan Azərbaycanın gələcəkdə azad, müstəqil, suveren dövlət olacağını peyğəmbərcəsinə fəvqəl təbii olaraq duymuş, hiss etmişdir. Odur ki, o gecələr də, gündüzlər də Sovet imperiyasına xidmət edə-ədə fikrində, düşüncəsində, təfəkküründə Azərbaycanın gələcək strateji perspektiv planlarını hazırlamış və həmin planları “yüz dəfə ölçmüş və bir dəfə biçmiş”, fikrində, düşüncəsində təkrar-təkrar dövrün siyasi və diplomatik süzgecindən keçirmişdir. O, peyğəmbərcəsinə gələcək Azərbaycan dövlətinin strateji planlarını qəlbində, fikrində “qiyabi yolla” həyata keçirə-keçirə təcrübədən çıxarmış, onun hər bir müsbət nəticələrinə qəlbində sevinmiş, elə bu sevincə də fikrində, qəlbində azad, müstəqil və suveren Azərbaycan dövlətinin panoramasını yaratmış, hər gün bu panoramayı xatırlayaraq, bəlkə də, “yüz dəfə” sevinmiş, öz doğma xalqı

qarşısında müqəddəs borcunu ödəmiş hesab edirdi. Deməli, müasir dövrün ön görkəmli siyasətçisi, diplomatı və ön təcrübəli dövlət xadimi H.Əliyev çox müdrikcəsinə düşünmüş və realıqda olmayan Müstəqil Azərbaycan dövlətinin strateji planlarını qabaqcadan hazırlamış və həmin planı xəyalında təcrübədən keçirmiş və beləliklə də, onun həm müsbət, həm də mənfi cəhətlərini qabaqcadan eksperimentdən çıxarmış, həmin təcrübənin mənfi cəhətlərini atmış, yaxşısını yaratmış və yaşatmışdır. Məhz H.Əliyevin xəyalında yaratmış olduğu strateji planları və onun həyatdakı təcrübəsinin nəticələri o, Azərbaycanda ikinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi zaman öz müsbət və effektiv nəticələrini vermişdir.

Məlumdur ki, H.Əliyev Azərbaycanda ikinci dəfə hakimiyyət başına gəldiyi zaman ölkədə həm siyasi, həm də iqtisadi böhran baş alıb gedirdi, bədnam qonşular və onların tarixi havadarları tərəfindən ölkə parçalanmaq və kiminə təsiri altına düşmək, yenidən müstəmləkə boyunduruğu altına düşmək, vətəndaş müharibəsinin güclənməsi şəraitində idi...

Əlbəttə, Azərbaycanda dövlətçilik ənənələrimizin bərpa olunması, onun azad, müstəqil və qüdrətli bir dövlət kimi tarix səhnəsinə gəlməsi, müstəqil daxili və xarici siyasət yeritməsi, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Beynəlxalq Təşkilatlar və dünyanın bütün ölkələri tərəfindən tanınması həm tarixi düşmənlərimiz olan İranın və həm də

“xalqlar həbsxanası” kimi tanınmış çar Rusiyasının varisi Rusiya Federasiyasının mənafeylərinə uyğun deyildi.

Göründüyü kimi, Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsi çox gərgin bir geosiyasi və iqtisadi şəraitə təsadüf etmişdir. Azərbaycanı belə bir geosiyasi və iqtisadi böhrandan çıxarmaq üçün Azərbaycana güclü strategiyaçı və dərin-dən düşünülmüş və hazırlanmış, müasir dövrün tələblərinə cavab verən strateji planlar lazım idi...

Prezidentin strateji görüşlərini dərin-dən saf-çürük etdikdə məlum olur ki, o həm xalqa və onun yaradıcı gücünə inanır və xalqın tarixi roluna yüksək qiymət verir; həm də xalq arasından çıxmış şəxsiyyətin ictimai-siyasi və mədəni keyfiyyətlərinin xalqa xidmət etməsinə yönəldilməsinə böyük əhəmiyyət verir; tariximizin dərin-dən öyrənilməsinə və tarixi təcrübənin həyatda tətbiq edilməsinin əhəmiyyətinə üstünlük verir; müstəqilliyi, suverenliyi, azadlığı və istiqlalıyyəti hər bir xalqın, eləcə də, xalqımızın - hər bir vətəndaşının mədəni zənginliyi və mədəni sərvəti hesab edir. Böyük mütəfəkkirə, strategiyaçıya görə, xalq görək daim öz kökünü, öz tarixini xatırlasın, ondan dərs alsın. Belə olduqda xalq daha güclü olar və böyük xalqlar arasında özünə əbədi yer tutur... Güman ki, bu fikir və mülahizələr görkəmli strategiyaçının qəlbində hələ Sovetlər birliyində yüksək partiya və dövlət xadimi vəzifələrində işlədiyi dövrlərdə yaranmış, sonralar isə öz bəhrəsini vermişdir. Çünki o, Moskvanın ruslaşdırma siyasətinin bütün

incəliklərini və çalarlarını çox yaxşı duyur və hiss edirdi... Lakin sovet imperiyasının bu qeyri-humanist, qeyri-bəşəri və bayağı siyasəti müxtəlif üsul, aforizm pordoləri altında üstüörtülü şəkildə təcridən, damla-damla həyata keçirilirdi... Bax, belə bir mürokkəb şəraitdə H.Əliyev özünün strategiyasının əsaslarını təfəkküründə yaratmış, onun həyatda tətbiqi üçün mahir bir siyasətçi kimi məqam gözəliyirdi, siyasət meydanının açılması şəraitini səbrsizliklə gözəlleyirdi... Nəhayət...

Nəhayət, belə bir gün gəldi... H.Əliyev 1990-cı ilin yayında Moskvadan Vətənə döndü... 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikasının Dövlət müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı qəbul edildi... H.Əliyev 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Səvətinin sədri vəzifəsində fəaliyyət göstərmişdir. Elə həmin günlərdən də H.Əliyev xəyalında hazırladığı strategiyasını təcridən həyata keçirməyə başlamış... və özünün strateji plan və təkliflərini Azərbaycan Respublikası qarşısında bir məsələ kimi tez-tez qaldırmış və onun həyata keçirilməsinə əsasən nail ola bilmişdir...

Xalq isə özünün qəti sözünü, qəti qərarını demək üçün hər şeyi “yüz ölçüb, bir biçərək” müəyyən tədbirlər görürdü... Nəhayət, belə bir ümumxalq rəyi, ümumxalq tədbiri görüldü və ümumxalqın iradəsi ilə təcrübəli dövlət xadimi H.Əliyev ikinci dəfə Azərbaycanın rəhbərliyinə dövlət

olundu və 1993-cü ilin 15 iyununda Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri vəzifəsinə seçildi...

H.Əliyevin öz strateji planlarını həyata keçirmək üçün geniş imkanlar açıldı. Onun strategiyasının əsasında Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin əbədi, dönməz və sarsılmaz olması ideyası dururdu.

Prezidentimizin bu ideyası, mübaliğəsiz demək olar ki, artıq, reallaşmışdır. Azərbaycan dünyanın Beynəlxalq Təşkilatları və aparıcı dövlətləri ilə cəmi addımlarla irəliləyir... H.Əliyevin strategiyasının ən mühüm və ən vacib sahələrindən birini də xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin müqəddəsliyinə, onun qorunub saxlanmasına və daha da inkişaf etdirilməsinə və zənginləşdirilməsinə müdrik-cəsinə atalıq qayğısı göstərməsi ilə bağlıdır.

Yuxarıda stratejiyaçı və stratejiya anlayışları ilə əlaqədar qeyd olunan bütün tələblər Müstəqil Azərbaycan dövlətinin strateji planlarının hazırlığında bilavasitə iştirak edən və həm də onun icrasına rəhbərlik etmək kimi çox vacib olan bütün parametrləri böyük vətəndaş, milli lider, Türk dünyasının müdrik ağsaqqalı, dünyanın tanınmış siyasi və dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı H.Əliyevin çoxillik həyat təcrübəsində açıq-aydın şəkildə görmək olar.

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, strateji perspektiv planlar ölkənin, dövlətin bütün sahələrini özündə birləşdirir. La-

kin biz burada Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin ümumi strateji planlarından yox, yalnız onun bir hissəsini, həm də onun ən aparıcı sahəsi olan hərbi strategiyadan bəhs etməyi planlaşdırmışıq.

Azərbaycan dövlətinin hərbi strategiyasının hazırlanması da, onun həyatda müvəffəqiyyətlə tətbiqi də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bizim müşahidələrimizə görə, görkəmli dövlət xadimi H.Əliyevin hərbi strateji görüşlərinin yaranması və onun həyatda reallaşması tarixini iki mərhələyə bölmək olar:

1. Azərbaycanda milli zabit kadrlarının hazırlığı mərhələsi - 1970-1993-cü illər.

2. Azərbaycanda milli ordu yaradılması və ordu quruculuğunda islahatların həyata keçirilməsi mərhələsi - 1993-2003-cü illər.

AZƏRBAYCANDA MİLLİ ZABİT KADRLARININ HAZIRLIĞI (1970-1993)

Məlumdur ki, H.Əliyev gənc yaşlarından 1969-cu ilin ortalarına kimi keçmiş SSRİ dövlətinin Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsində fəaliyyət göstərmiş və Azərbaycan SSR-in Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri vəzifəsinə qədər həm çətin, həm də şərəfli bir yol keçmişdir. Bu yolun özünəməxsus çətinlikləri, keçmiş Sovet qanunlarının ikili standartlığı daim dövlət təhlükəsizliyinin yorul-

maz ömökdaşı, dövlətçiliyin zəngin sirlərinə dərinədən yiyələnmiş H.Əliyevin təfəkküründə bir-birinə qarşı olan, bir-biri ilə daim mübarizə aparan, biri digərini inkar edən iki fikir, iki düşüncə, iki mülahizə formalaşmışdır. H.Əliyevin təfəkküründə formalaşan birinci fikir və mülahizə üstüörtülü, gizli xarakter daşıyır. Çünki bu fikir və mülahizə milli strateji xarakter daşıdığı üçün onu müəllif daim fikrində əridib-süzür, təhlil edir və təkmilləşdirirdi. Bu da təsadüfi deyildi. Çünki H.Əliyev keçmiş SSRİ Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsində xidmət edə-edə milli zabıt kadrları hazırlığının gizli planını cızır, onun reallaşdırılması yollarını axtarır, gecə-gündüz bu sahədə düşündü. Ancaq, özünün fikir və mülahizələrini açıqlaya bilmirdi. Sovet repressiyası onu bir anlığa fiziki cəhətdən məhv edə bilərdi. Odur ki, H.Əliyev hər bir işdə "yüz ölçüb, bir biçərdi". Sonra nəticə çıxarardı. Bu da onun uzaqgörənliyinin, müdrikliyinin nəticəsi idi. Lakin bu yolun sonuna gəlib çatma bilmirdi. Nəhayət, H.Əliyevin stratejiya yolu 1969-cu ilin ortalarında sona çatdı. H.Əliyev keçmiş Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi vəzifəsinə seçildi. O, respublikanın rəhbəri oldu. Aradan az bir müddət keçməmiş H.Əliyev özünün gizli hərbi strateji planlarını həyata keçirmək üçün müxtəlif yollar arayıb-axtarmağa başladı. Nəhayət, müdrik dövlət xadimi hərbi strateji planının birinci mərhələsini, yəni milli zabıt kadrları hazırlığının ilkin yolunu müəyyənləşdirdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyevi görkəmli strategiyaçı-sərkərdə adlandırsaq, heç də, səhv etmərik. Çünki onun strateji görüşləri hələ XX əsrin 60-70-ci illərində tam mənası ilə formalaşmağa başlamışdır. O, sanki Azərbaycanın müstəqillik əldə edəcəyini həmin dövrdən görür və strateji planlar hazırlayırdı... Bəlkə də, elə həmin planlar üzrə hələ o vaxtlardan H.Əliyevin təxəyyülündə Azərbaycanın suverenliyi və müstəqilliyi özündə geniş yer tapmış, onun gələcəkdə "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi olacaqdır, dönməz olacaqdır və Azərbaycanın bugünkü gənc nəslə gələcək Azərbaycanı daha da yüksəklərə qaldıracaqdır" kimi proqram xarakterli kəlamlarını böyük ruh yüksəkliyi ilə söyləyəcəyindən xəbər verirdi.

H.Əliyevin strateji planlarının tərkibində ordu quruculuğu, müstəqil ordumuzun yaradılması və onun özəyini təşkil edən zəngin hərbi elmi-texniki təcrübəyə malik zabıt korpusunun hazırlanması aparıcı rolə malik idi. Çünki "ordunun yaranması və möhkəmləndirilməsi, torpaqlarımızın və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunmasının əsas şərtlərindən biridir". Bu münasibətlə H.Əliyev xalqa müraciətlə deyirdi: "Hər bir vətəndaş, hər bir azərbaycanlı hiss etməlidir ki, indi Vətənin qorunması üçün hərə öz payını verməlidir, hərə öz yerini tapmalıdır. İndi hər kəs müəlləh əsgər olmalıdır. Bundan artıq vəzifə yoxdur. Bütün qalan problemlər sonra həll edilməlidir. Bütün digər prob-

lemlər ikinci, üçüncü sıraya keçməlidir. Ön cərgədə birinci növbədə, bu problem durmalıdır. Hamı onun ətrafında birləşməlidir. Çünki Vətən təhlükəlidir". Bir sözlə, "Bir dəfə yüksələn bayraq, bir daha enməz" (M.Ə.Rəsulzadə) şüarı hamının fəaliyyət devizi olmalıdır. Bunu bizdən Vətən tələb edir, bunu bizdən böyük Azərbaycan dövləti yaratmış ulu babalarımızın ruhu tələb edir, şəhidlərimizin qanı və ruhu tələb edir.

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin zabit korpusunun yaradılmasında geniş crudisiyaya, dünyagörüşə malik, gələcəyi görməyi və ona yüksək obyektiv qiymət verməyi, onun nəticələrini qabaqcadan müəyyənləşdirməyi zərgər dəqiqliylə ölçüb-biçən dünya şöhrətli siyasətçi və dövlət xadimi, prezidentimiz H.Əliyev 70-ci illərdə siyasi hakimiyyət səhnəsinə gəldiyi ilk günlərdən respublikanın siyasi, iqtisadi və mədəni həyatını dərinləndirən, onun gələcəyini müəyyənləşdirirdi. Keçmiş SSRİ imperiyasının hərbi doktrinasını dərinləndirən, onun əsas məqsədlərindən idi. Bu doktrinanın ölkənin digər xalqları, o cümlədən də bizim xalqımız üçün "Böyük Çin səddi" olduğunu aydın görürdü. Bu səddi yarmaq, onun o biri üzünə mütəlak bir qapı - gələcək qapısı açmaq üçün aramsız düşünürdü. "Böyük Çin səddi"nin mahiyyətini hərtərəfli araşdıran H.Əliyev cənabları gördü ki, bu səddin məqsədi, mahiyyəti və məğzi xalqımızı hərbi elmindən ayırmaq, xalqımızın mərd və cəsur övladlarını

hərbi taktikadan - döyüş sənətindən və müasir silahların öyrənilməsindən kənarlaşdırmaq, bir sözlə, hərbi elminin müxtəlif sahələrini və hərbi silahları xalqımızın olından alınması məqsədini güdür. Məhz belə bir "üstüörtülü", "maskalanmış" siyasətin noticəsi idi ki, keçmiş SSRİ məkanındakı hərbi təhsil müəssisələrinin qapıları gənclərimizin üzünə bağlanmışdır... Dünya hərbi elminə və hərbi sənətinə tam artilleriya generaları (artilleriya marşalları) - Ə.Şixlinski və S.Mehmandarov kimi hərbi sərkərdələr bəxş etmiş xalqımızın övladları hərbi məktəblərə kənarından baxıb "köksünü ötürürdü". Çünki hərbi məktəblərdə təhsil yalnız rus dilində aparılırdı... Bu da xalqımızın mərd və mübariz oğullarının hərbi məktəblərdə təhsil alması və gələcəkdə zabit, hərbi sərkərdə olmasına imkan vermirdi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, keçmiş SSRİ imperiyası dövründə Bakıda və Gəncədə bir neçə hərbi məktəblər olmasına baxmayaraq, həmin məktəblərdə xalqımızı təmsil edən zabit və müdavinlərə nadir hallarda, tək-tək rast gəlmək olurdu. Xalq arasında deyildiyi kimi, hərbi məktəblərin "adı bizim, dadı özgonin" idi... Beləliklə də, o dövrdə xalqımızın övladları arasından çıxmış hərbi-zabitləri barmaqla saymaq olardı, hətta, rayon hərbi komissarlıqlarında da işləmək üçün zabitlər yox idi. Odur ki, rayon hərbi komissarlıqlarında da qeyri-azərbaycanlılar fəaliyyət göstərirdi.

Keçmiş SSRİ imperiyasının hərbi doktrina sahəsində yeritdiyi bu siyasətin "acı nəticələri"ni qabaqcadan görən H.Əliyev xalqımızın gənclərinin hərbi təhsil alması - zabit kimi yetişdirilməsi üçün yollar axtarır... Nəhayət, o, belə bir yol da axtarıb tapır. Azərbaycanda Maarif Nazirliyinin tabeliyində olan hərbi təmayüllü bir məktəb təşkil etmək barədə Mərkəzi hökumətin - SSRİ hökumətinin qarşısında məsələ qaldırır. Həmişə yaxşı məlumdur ki, o dövrdə milli xarakter daşıyan belə bir məsələni qaldırmaq Respublika dövlət başçısından çox böyük risk və cəsarət tələb edirdi. Lakin bütün ömrünü, gələcək həyatını öz doğma xalqına həş edən H.Əliyev çox ciddi bir addım atdı. Bu addım hər an onun fiziki cəhətdən məhv edilməsinə də gətirib çıxara bilərdi... Lakin o, öz xalqı uğrunda öz qanını əsirgəmədi... Çünki keçmiş SSRİ imperiyasının Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin represiyaları aramsız davam edirdi...

1960-cı illərin axırlarında və 1970-ci ilin əvvəllərində Bakıda ibtidai hərbi təhsil verən məktəbin yaradılması üçün Bakı - Moskva arasında yazışmalar, telefon zəngləri başlanır. Moskva hər cür bəhanə ilə belə bir məktəbin açılmasına imkan vermək istəmir, ona maneçilik törətməyə çalışırdı. Çünki Moskvada da müstəmləkəçilik ənənələrini saxlamaq istəyənlər arasında da qabağı görənlər var idi. Onlar yaxşı başa düşürdü ki, belə bir məktəbin təsis edilməsi gələcəkdə Azərbaycanın milli zabit korpusunun yaradılması demək idi...

Nəhayət, uzun çəkən Bakı - Moskva yazışmalarından, telefon zənglərindən sonra 1970-ci ildə H.Əliyevin uzun müddətli şəxsi mübarizəsinin nəticəsi öz bəhrəsini verdi. 1970-ci ildə Bakıda ilk İbtidai Hərbi Məktəb yaradıldı. Həmin məktəb general C.Naxçıvanski adına hərbi litsey adlanır. Xalqımızın və xüsusilə, hərbi elminizin tarixində bu məktəb silinməz bir iz qoyub. Bu məktəb H.Əliyev düşərgəsinin ən böyük kəşfidir, desək heç də səhv etmərik. Bu məktəbin müasir dövrdə Azərbaycan xalqının tarixində köşb etdiyi rolu və onun əhəmiyyəti barədə məktəbin yaradıcısı H.Əliyevin özünün 25 il sonrakı nitqlərinin birində söylədiyi sözləri ilə demək daha münasib olar:

"25 il bundan əvvəl öncə mən Azərbaycanda əvvəllər heç vaxt oxşarı, analoqu olmayan ixtisaslaşdırılmış hərbi orta məktəb yaratmaq haqqında fikir irəli sürdüm. Bu məktəbi yaratdım. Doğrudan da, mənim həyatımda gördüyüm işlər içərisində bu addımı, bu işi, bu təşəbbüsü o dövrdən artıq 25 il keçəndən sonra şəxsən özümü çox yüksək qiymətləndirirəm".

H.Əliyevin bu əvəzolunmaz təşəbbüsünün arxasında, hər şeydən əvvəl, Azərbaycanın azadlığı, suverenliyi, müstəqilliyi və özünün ordusunu yaratmaq kimi çox mühüm, çox vacib vəzifələr özünə geniş yer tapmışdır. Bu təşəbbüs indi də öz bəhrələrini verir...

H.Əliyev azərbaycanlı gənclərdən zabit kadrlarının hazırlanması strategiyasını iki istiqamətə yönəltdi:

- Azərbaycan Respublikası Maarif Nazirliyinin tabeliyində hərbi təmayüllü məktəb yaratmaq və həmin məktəbin məzunlarını hərbi təhsillərini davam etdirmək üçün ölkənin hərbi məktəblərinə göndərmək yolu ilə zabit hazırlanması idi. Bu sahədə 1970-ci ildə H.Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü və fəaliyyəti ilə yaradılmış C.Naxçıvanski adına hərbi litseyin fəaliyyəti və onun nəticələri göz qabağındadır.

- Orta məktəbi bitirmiş azərbaycanlı gənclərin müəyyən qrupunu limitlə ölkənin müxtəlif hərbi məktəblərində təhsil almaları yolu ilə zabit kadrlarının hazırlanması idi.

Bizim mülahizəmizə görə, görkəmli strategiyaçı-sərəkərdə H.Əliyevin 1970-2003-cü illərdə azərbaycanlı gənclərdən milli zabit kadrlarının hazırlanması sahəsindəki fəaliyyəti və strateji planları ölkəmizin tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaqdır.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, müdrik siyasətçi və təcürbəli dövlət xadimi H.Əliyev uzaqgörənliklə milli zabit kadrlarının hazırlanması barədə əvvəllər düşünməsəydi və ya bu sahəyə qayğı göstərilməsəydi keçmiş Sovetlər birliyi dağıldıqdan sonra yenidən yaranmış, müstəqillik qazanmış Azərbaycan Respublikasının ordusu zabitlərsiz qala bilərdi. Burada bir faktı da qeyd etmək yerinə düşərdi. Azərbaycan ordusunda xidmət edən zabitlərin əksəriyyəti, bəlkə də, 88%-dən çoxusu ya C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseyin məzunları, ya da orta məktəbi bitirmiş

gənclərin müəyyən limitlə keçmiş SSRİ-nin hərbi məktəblərində təhsil almış zabitlər təşkil edirdi (1997-ci ilin hesablaması).

Bunu Azərbaycan Ali Hərbi Məktəblərinin simvolunda açıq-aydın şəkildə görürük. Hazırda hərbi məktəblərimizin hamısında xidmət edən zabitlərimizin böyük əksəriyyətini, təhsil alan kursantların isə yarısına qədərini C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseyin məzunları təşkil edir.

Burada müdrik strategiyaçı H.Əliyevin bir kəlamı necə də yerinə düşür...

"Mən bu gün böyük iftixar hissi ilə demək istəyirəm ki, Milli Ordumuzun yaranması haqqında biz vaxtilə düşünmüşük. Nəinki düşünmüşük, on illər bundan əvvəl tədbirlər görmüşük və onlar indi də öz nəticəsini verir". Bu ifadələrdən aydın şəkildə məlum olur ki, H.Əliyev hələ 70-ci illərdə SSRİ-nin dağılacığını və Azərbaycanın müstəqillik yoluna qədəm qoyacağını duyur və gələcəkdə müstəqil dövlətin Silahlı Qüvvələri üçün zabit kadrlarının, sərəkədlərinin hazırlanması üçün hər cür geniş miqyaslı tədbirlər görürdü...

Bir sözlə, xalqımızın gələcəyini düşünən H.Əliyev strateji baxımdan elə tədbirlər görürdü ki, o xalqın tarixinə qızıl xətlərlə yazılacaqdır. O vaxtlar heç kəsin ağlına gəlməzdi ki, 70 il dünyaya meydan oxuyan, hərbə-zorba gələcək keçmiş SSRİ məkanının bir hissəsini - müstəmləkəsini təşkil edən Respublikamız öz tarixi dövlətçilik ənənə-

lərini bərpa edəcək, müstəqillik əldə edəcək, dünyanın digər xalqları kimi həm öz suverenliyini və sərhədlərinin toxunulmazlığını qorumaq kimi müqəddəs bir vəzifəni yerinə yetirəcək, həm də bədxah qonşuların təcavüzünə məruz qalacaq və onlara qarşı mübarizə aparacaqdır.

İndi hamımıza aydın oldu ki, H.Əliyev XX əsrin 70-ci illərində bir tərəfdən ixtisaslaşmış İbtidai Hərbi Məktəb yaratmaqla, digər tərəfdən də gənclərimizi limitlə ölkənin müxtəlif ali hərbi məktəblərinə təhsil almağa göndərməklə milli zabit kadrlarımızın hazırlanması sahəsində çox böyük işlər görmüşdür. Bunu da, hər şeydən əvvəl, H.Əliyev strategiyasının xalqımıza bəxş etdiyi tarixi töhfə kimi qiymətləndirmək olar...

AZƏRBAYCANDA MİLLİ ORDU YARADILMASI VƏ ORDU QURUCULUĞUNDA İSLAHATLARIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ (1993-2003-CÜ İLLƏR)

H.Əliyevin xalqımızın təkidli tələbi ilə Azərbaycana dövlət başçısı kimi yenidən rəhbərliyə gətirilməsi çox mürokkəb bir şəraitə, Azərbaycanın "Ölüm, ya Olum!" məsələsinin gündəmdə olduğu bir dövrə təsadüf etmişdir. Belə bir ağır dövrdə xalqın təkidli tələbi ilə xalqın oğlu H.Əliyev Naxçıvandan Bakıya dəvət olundu və 1993-cü ilin 15 iyununda Milli Məclisin sədri seçildi. H.Əliyev elə

həmin gündən, özünün strategiyasını həyata keçirməyə, Azərbaycanı düşdüyü siyasi böhrandan və vətəndaş müharibəsindən çıxarmağı, erməni təcavüzünün qarşısının alınmasını və ordu quruculuğu proqramının həyata keçirilməsini ön plana çəkdi. Bu münasibətlə 1993-cü ilin 1 noyabrında Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Şurası yaradıldı və elə həmin gün Müdafiə Şurasının ilk iclası oldu. Bu iclasda Müdafiə Nazirliyinin tərkibində bəzi dəyişikliklər edildi və ordu quruculuğuna diqqət yetirilməsi barədə Nazirlər Kabinetinə xüsusi tapşırıqlar verildi. H.Əliyev bir gün sonra noyabrın 2-də televiziya və radio vasitəsilə xalqa müraciət etdi: "...hamı bir mərkəzdə - Müdafiə Nazirliyində, ordumuzda cəmləşdirilməlidir. Kim orduda xidmət etmək istəyirsə, gəlib qulluq etsin". Görkəmli strategiyaçının bu çağırışından sonrakı dövrü "ordu quruculuğunda yeni mərhələnin başlanğıcı adlandırırlar". Əslində, Azərbaycan ordusunun yaradılması da həmin dövrdən başlayır və ordumuzun yaradılması da Ali Baş Komandanın adı ilə bağlıdır. Artıq, "Müstəqil Azərbaycan Respublikasının döyüş qabiliyyətli, çevik, bütün atributlarla təmin olunmuş, konkret strateji və taktiki məsələləri həll etməyə qadir olan ordusu vardır". Bütün bunlar, şübhəsiz ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı H.Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bu sahədə ona uğurlar arzusu ilə!

(Bax: "Şərqi səsi" qəzeti, 10 may 2003-cü il.)

GÖRKÖMLİ STRATEGİYAÇI

(TEZİSİ ÖR)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyevi görkəmli strategiyaçı-sərkərdə adlandırsaq, heç də, səhv etmərik. Çünki onun strateji görüşləri hələ XX əsrin 60-70-ci illərindən tam mənası ilə formalaşmağa başlamışdır. O, sanki Azərbaycanın müstəqillik əldə edəcəyini həmin dövrdən görür və strateji planlar hazırlayırdı. Bəlkə də, elə həmin planlar üzrə, hələ, o vaxtlardan H.Əliyevin təxəyyülündə Azərbaycanın suverenliyi və müstəqilliyi özünə geniş yer tapmış, onun gələcəkdə "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi olacaqdır, sarsılmaz olacaqdır, dönməz olacaqdır və Azərbaycanın bugünkü gənc nəslə gələcək Azərbaycanı daha da yüksəklərə qaldıracaqdır" kimi proqram xarakterli kəlamlarını böyük ruh yüksəkliyi ilə söyləyəcəyindən xəbər verirdi.

H.Əliyevin strateji planlarının tərkibində ordu quruculuğu, müstəqil ordumuzun yaradılması və onun özəyini təş-

kil edən zəngin hərbi elmi-texniki təcrübəyə malik zabıt korpusunun hazırlanması aparıcı rola malik idi. Çünki "Ordunun yaranması və möhkəmləndirilməsi, torpaqlarımızın və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunmasının əsas şərtlərindən biridir".

Azərbaycan dövlətinin hərbi strategiyasının hazırlanması da, onun həyatda müvəffəqiyyətlə tətbiqi də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bizim müşahidələrimizə görə, görkəmli dövlət xadimi H.Əliyevin hərbi strateji görüşlərinin yaranması və onun həyatda reallaşması tarixini iki mərhələyə bölmək olar:

1. Azərbaycanda mülli zabıt kadrlarının hazırlığı mərhələsi - 1970-1993-cü illər.
2. Azərbaycanda mülli ordu yaradılması və ordu quruculuğunda islahatların həyata keçirilməsi mərhələsi - 1993-2003-cü illər.

H.Əliyev azərbaycanlı gənclərdən mülli zabıt kadrlarının hazırlanması strategiyasını iki istiqamətə yönəltdir:

- Azərbaycan Respublikası Maarif Nazirliyinin tabeliyində hərbi təmayüllü məktəb yaratmaq və həmin məktəbin məzunlarını hərbi təhsillərini davam etdirmək üçün ölkənin hərbi məktəblərinə göndərmək yolu ilə mülli zabıt kadrları hazırlanması. Bu mənada C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseyin fəaliyyəti və onun nəticələri göz qabağındadır.

- Orta məktəbi bitirmiş azərbaycanlı gənclərin müəyyən limitlə ölkənin müxtəlif ali hərbi məktəblərində təhsil almaları yolu ilə zabit hazırlanması.

Bizim mülahizəmizə görə, görkəmli strategiyaçı-sərkərdə H.Əliyevin 1970-2003-cü illərdə azərbaycanlı gənclərdən milli zabit kadrlarının hazırlanması sahəsindəki fəaliyyəti və strateji planları ölkəmizin tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaqdır.

(Bax: M.N. Çobanov, "Heydər Əliyev və dilimiz, ədəbiyyatımız, tariximiz"

Respublika elmi-nəzəri konfransının tezisləri, 18-19 aprel 2003-cü il, Azərbaycan Dövlət Dillər Universiteti, Bakı, 2003, səh.63)

GÖRKƏMLİ STRATEGİYAÇI

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyevi görkəmli strategiyaçı-sərkərdə adlandırsaq, heç də, səhv etmirik. Çünki onun strateji görüşləri hələ əsrimizin 70-ci illərinin əvvəllərində tam mənası ilə formalaşmağa başlamışdır. O, sanki Azərbaycanın müstəqillik əldə edəcəyini həmin dövrdən görür və strateji planlar hazırlayırdı. Bəlkə də, elə həmin planlar üzrə hələ o vaxtlardan H.Əliyevin təxəyyülündə Azərbaycanın suverenliyi və müstəqilliyi özünə geniş yer tapmış, onun gələcəkdə "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi olacaqdır, dönməz olacaqdır və Azərbaycanın bugünkü gənclərinə nəsli kəçəcək Azərbaycanı daha da yüksəklərə qaldıracaqdır" kimi kolonlarını böyük ruh yüksəkliyi ilə söyləyəcəyindən xəbər verirdi.

Strateji planların tərkibində ordu quruculuğu, müstəqil ordumuzun yaradılması və onun özünü təşkil edən zəngin hərbi elmi-taktiki təcrübəyə malik zabit korpusunun hazırlanması aparıcı rola malik idi. Bu da təsadüfi deyildi. Prezidentimizin obrazlı ifadələri ilə desək, "Ordumuzun yaranması və möhkəmləndirilməsi, torpaqlarımızın və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunmasının əsas şərtlərindən biridir".

"Hər bir vətəndaş, hər bir azərbaycanlı hiss etməlidir ki, indi Vətəni qorumaq üçün hərə öz payını verməlidir, hərə öz yerini tapmalıdır. İndi hər kəs müsəlləh əsgər olmalıdır. Bundan artıq vəzifə yoxdur. Bütün qalan problemlər sonra həll ediləcəkdir. Bütün digər problemlər ikinci, üçüncü sıraya keçməlidir. Ön cərgədə, birinci növbədə, bu problem durmalıdır. Hamı onun ətrafında birləşməlidir. Çünki Vətən təhlükədədir". Bir sözlə, "Bir kərə yüksələn bayraq, bir daha enməz" (M.Ə.Rəsulzadə) şüarı hamının devizi olmalıdır. Bunu bizdən Vətən tələb edir, bunu bizdən böyük Azərbaycan dövləti yaratmış ulu babalarımızın ruhu tələb edir...

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin zabit korpusunun yaradılmasında geniş erudisiyaya, dünyagörüşə malik, gələcəyi görməyi və ona yüksək obyektiv qiymət verməyi, onun nəticələrini qabaqcadan müəyyənləşdirməyi zərgər dəqiqliylə ölçüb-biçən dünya şöhrətli siyasətçi və dövlət xadimi, prezidentimiz H.Əliyev 70-ci illərdə siyasi hakimiyyət səhnəsinə gəldiyi ilk günlərdən respublikanın siyasi, iqtisadi və mədəni həyatını dərinləndirən, onun gələcəyini müəyyənləşdirirdi. Keçmiş SSRİ-nin hərbi doktrinasını dərinləndirən onun əsas məqsədlərindən idi. Bu doktrinanın ölkənin digər xalqları, o cümlədən də bizim xalqımız üçün "Böyük Çin səddi" olduğunu aydın görürdü. Bu səddi yarmaq, onun o biri üzünə mütəlak bir qapı - gələcək qapısı açmaq üçün aram-

sız düşünürdü. "Böyük Çin səddi"nin mahiyyətini araşdıran H.Əliyev cənabları gördü ki, bu səddin mahiyyəti və məzhi xalqımızı hərbi elmdən ayırmaq, xalqımızın mərd övladlarını hərbi taktikadan və müasir silahların öyrənilməsindən kənarlaşdırmaq, bir sözlə, hərbi-elmin müxtəlif sahələrini və hərbi silahların xalqımızın öləndən alınması məqsədini güdür. Odur ki, keçmiş SSRİ məkanındakı hərbi təhsil müəssisələrinin qapıları gənclərimizin üzünə bağlanmışdır... Dünya hərbi elminə və hərbi sənətinə Ə.Şixlinski, S.Mehmandarov kimi tam artilleriya generalları (artilleriya marşalları) - hərbi sərkərdələr bəxş etmiş xalqımızın övladları hərbi məktəblərə baxıb köksünü ötürürdü. Çünki hərbi məktəblərdə təhsil rus dilində aparılırdı... Bu da xalqımızın mərd və cəsur oğullarının hərbi məktəblərdə təhsil almalarına və gələcəkdə zabit, hərbi sərkərdə olmalarına imkan vermirdi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, keçmiş SSRİ dövründə Bakıda və Gəncədə bir neçə hərbi məktəblər olmasına baxmayaraq, həmin məktəblərdə xalqımızın nümayəndəsi olan zabit və müdavimlərə tək-tək rast gəlmək olurdu. Xalq arasında deyildiyi kimi, hərbi məktəblərin "adı bizim, dadı özgənin" idi... Bələliklə də, o dövrdə xalqımızın övladları arasından çıxmış hərbi-zabitləri barmaqla saymaq olardı. Hətta, rayon hərbi komissarlıqlarında işləmək üçün zabit heyəti yox idi...

Keçmiş SSRİ-nin hərbi doktrina sahəsində yeritdiyi bu siyasətin "acı noticoları"ni qabaqcadan görən Heydər Əliyev azərbaycanlı zabitlər hazırlamaq üçün yollar axtarır... Nəhayət, o, belə bir yol da axtarıb tapır. Azərbaycanda Maarif Nazirliyinin tabeliyində olan hərbi təmayüllü bir məktəb təşkil etmək barədə Mərkəzi Hökumətin - SSRİ Hökumətinin qarşısında məsələ qaldırır. Həminə yaxşı məlumdur ki, o dövrdə milli xarakter daşıyan belə bir məsələni qaldırmaq respublika dövlət başçısından çox böyük risk və cəsarət tələb edirdi. Çünki keçmiş SSRİ-nin Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin repressiyaları aramsız davam edirdi...

1970-ci illərdə Bakıda ibtidai hərbi təhsil verən məktəbin yaradılması üçün Bakı - Moskva arasında yazışmalar, telefon zəngləri başlanır. Mərkəz hər cür bəhanə ilə belə bir məktəbin açılmasına imkan vermək istəmirdi. Çünki müstəmləkəçilik ənənəsini saxlamaq istəyənlərdən də qabağı görünlər var idi. Onlar yaxşı başa düşürdü ki, belə bir məktəbin yaradılması gələcəkdə Azərbaycan zabıt korpusunun yaradılması demək idi...

Nəhayət, hələ əsrimizin 70-ci illərində respublikamızda İbtidai Hərbi Məktəb yaradıldı. Həmin məktəbə general C.Naxçıvanskiyə adı verildi. Xalqımızın və xüsusilə, hərbi elminin tarixində bu məktəb silinməz bir iz qoyub. Bu məktəb H.Əliyev düşüncəsinin ən böyük kəşfidir desək, heç də, səhv etmərik. Bu məktəbin müasir dövrdə kəsb et-

diyi əhəmiyyəti H.Əliyevin özünün sözləri ilə demək daha münasib olar:

"25 il bundan əvvəl öncə mən Azərbaycanda əvvəllər heç vaxt oxşarı, analoqu olmayan ixtisaslaşdırılmış hərbi orta məktəb yaratmaq haqqında fikir irəli sürdüm. Bu məktəbi yaratdım. Doğrudan da, mənim həyatımda gördüyüm işlər içərisində bu addımı, bu işi, bu təşəbbüsü o dövrdən, artıq, 25 il keçəndən sonra şəxsən özüm çox yüksək qiymətləndirirəm".

H.Əliyevin bu təşəbbüsünün arxasında Azərbaycanın azadlığı, suverenliyi, müstəqilliyi və özünün ordusunu yaratmaq anlayışları özünə yer tapmışdır. Bu təşəbbüs indi öz bəhrələrini verir. Təsədüfi deyil ki, ordumuzdakı zabıtlərimizin əksəriyyəti, bəlkə də, 88 faizdən çoxu vaxtilə C.Naxçıvanskiyə adına İbtidai Hərbi Məktəbin məzunları olmuşlar.

Bunu Bakı Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbinin simvolumda açıq-aydın şəkildə görürük. Hazırda BAHDM-də xidmət edən zabıtlərin müəyyən hissəsini, təhsil alan müdavimlərin isə yarısına qədərini C.Naxçıvanskiyə adına İbtidai Hərbi Məktəbin məzunları təşkil edir.

Burada, H.Əliyevin bir kolamı necə də yerinə düşür...

"...Mən bu gün böyük iftixar hissi ilə demək istəyirəm ki, Milli Ordumuzun yaranması haqqında biz vaxtilə düşünmüşük. Nəinki düşünmüşük, on illər bundan əvvəl tədbirlər görmüşük və onlar indi də öz nəticəsini verir". Bu ifadələrdən aydın şəkildə məlum olur ki, H.Əliyev hələ 70-ci illərdə SSRİ-nin dağılacağını və Azərbaycanın müs-

təqillik yoluna qədəm qoyacağını duyur və gələcəkdə müstəqil dövlətin Silahlı Qüvvələri üçün zabit kadrlarının, sərkərdələrinin hazırlanması üçün hər cür tədbirlər görürdü.

Elə tədbirlər ki, o xalqın tarixinə qızıl xətlərlə yazılacaqdır. O vaxtlar heç ağıla gəlməzdi ki, keçmiş SSRİ məkanında birləşmiş respublikamız müstəqillik əldə etdikdən sonra həm öz suverenliyini və sərhədlərinin toxunulmazlığını qorumaq kimi müqəddəs bir vəzifəni yerinə yetirəcək, həm də bədxah qonşuların təcavüzkarlığına qarşı mübarizə aparacaqdır. İndi xalqımız aydın şəkildə hiss etdi ki, H.Əliyev 70-ci illərdə ixtisaslaşdırılmış İbtidai Hərbi Məktəbi yaratmaq sahəsində böyük işlər görmüşdür...

*(Bax: M.N.Çobanov. Görkəmli strategiyaçı.
"Azərbaycan ordusu". N-30(320).
7 avqust 1997-ci il)*

ALLAH RƏHİMƏT ELƏSİN!

Azərbaycan xalqına ağır itki üz vermişdir. Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi, xalqımızın ümummilli lideri, Azərbaycan Respublikasının eks-prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri Heydər Əlirza oğlu Əliyev 2003-cü il dekabrın 12-də ömrünün 81-ci ilində vəfat etmişdir.

...Heydər Əliyev bizim dəhi müasirimizdir. Bu faktın özü hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyidir. Heydər Əliyev eyni zamanda, taleyin xalqımıza bəxş etdiyi böyük tarixi şəxsiyyətdir. O, Azərbaycanın tarixi inkişaf prosesinə təkan vermişdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını məhz Heydər Əliyev yaratmışdır.

Bütün mənalı həyatını öz xalqına bəxş etmiş Heydər Əliyevin siyasi və dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəçiliyi məktəbinə çevrilmişdir. Azərbaycan xalqının hələ neçə-neçə nəsli bu böyük məktəbdən, Heydər Əliyevin zəngin siyasi irsindən ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifahı naminə faydalanacaqdır.

Azərbaycan xalqının milli lideri, müdrik rəhbər və dahi şəxsiyyət Heydər Əlirza oğlu Əliyevin öziz və işıqlı xatirəsi qədirlən Azərbaycan xalqının qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin!

*Azərbaycan Respublikasının eks-prezidenti
Heydər Əlirza oğlu Əliyevin
dövlət mərasiminin təşkili üzrə
Dövlət Komissiyası*

BÖYÜK İTKİ

Xalqımıza, dövlətçiliyimizə, siyasətimizə, iqtisadiyyatımıza, mədəniyyətimizə, elmimizə, ümumilikdə isə məfkurəmizə böyük bir itki üz vermişdir. Bu itki nəinki xalqımızı, hətta, bütün türk dünyasını sarsıtdı. Bu itki adı xalqımızın tarixinə qızıl hərflərlə yazılmış, hər bir insanın qəlbində özünə bir əzəmətli, mənəvi abidə ucaltmış, böyük və güclü məntiqi təkəkkürə və toxayyula malik nəhəng siyasətçi, nadir istedadlı bir insanın, müasir dünyanın geniş diapozonlu və erudisiyalı tanınmış siyasətçisi və təcürbəli dövlət xadimi, geniş elmi və siyasi, fəlsəfi dünya görüşə yiyələnmiş ziyalımız, əbədiyaşar Prezidentimiz Heydər Əliyevin itkisidir. Lakin biz onu itirməmişik, o, ruhan biziylədir, onun ruhu, onun fəaliyyəti, vətən və xalqımızın xoşbəxtliyi naminə gördüyü tarixi işlər, müdrik məsləhətləri, elmi və məntiqi nitqi, ciddiliyi və qatiliyi, dəqiqliyi və obyektivliyi, isti və gözəl təbəssümü, bir də onun gülərlü çöhrəsi daim bizimlə olacaq və qəlbində yaşayacaqdır.

Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının tarixində bir dövlət xadimi kimi müstəsna rolə olan dahi şəxsiyyətdir. Onu nəinki Azərbaycanın, hətta, xarici ölkələrin dövlətçiliyi tarixində heç bir dövlət başçısı ilə müqayisə etmək olmaz. Onun müstəsna rolə ondan ibarətdir ki, o, ilk dəfə özünün

fıtrı istedadı ilə şah əsərini - memarı olduğu Azərbaycan Dövlətini və onun nizami Silahlı Qüvvələrini yaratmış və onun banisi olmuşdur, İstiqlaliyyətimiz qorunmuşdur.

Heydər Əliyevin strateji görüşlərinin bir sahəsini burada qeyd etmək istərdim. Azərbaycan dövlətinin hərbi strategiyasının hazırlanması da, onun həyatda müvəffəqiyyətlə tətbiqi də Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bizim müşahidələrimizə görə, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin hərbi strateji görüşlərinin yaranması və onun həyatda reallaşması tarixini iki mərhələyə bölmək olar.

1. Azərbaycanda milli zabıt kadrlarının hazırlığı mərhələsi - 1970-1993-cü illər.

2. Azərbaycanda milli nizamı ordu yardılması və ordu quruculuğunda islahatların həyata keçirilməsi mərhələsi - 1993-2003-cü illər.

Heydər Əliyev peyğəmbərcəsinə çox uzaqgörənliklə hələ 1970-ci ildən milli azərbaycanlı zabıt heyəti yaradılması ilə məşğul olmuş və bu məqsədlə əvvəlcə C. Naxçıvanski adına hərbi litseyi yaratmış və bir neçə il sonra sabiq SSRİ-nin ali hərbi məktəblərinə limitlə azərbaycanlı gəncləri hərbi təhsil almağa göndərməklə milli zabıt korpusu yaratmağa; ikinci mərhələdə, yeni 1993 - 2003-cü illərdə isə Azərbaycan Respublikasının dövrün tələbinə qətiyyətlə cavab verə bilən nizami Silahlı Qüvvələrini yartamağa nail olmuşdur. Bu mənada Azərbaycan Ordusunun yaradılması da bilavasitə Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Xalqımızın böyük oğlu, müasir türk dünyasının öndəri, islam aləminin bayraqdar dövlət xadimi, beynəlxalq siyasi lider, dünya şöhrətli siyasətçi və təcrübəli dövlət xadimi, XX əsrin ən görkəmli strategiyaçısı və ictimai islahatçısı, talantlı təhlükəsizlik oməkdaşı, dünya miqyasında Azərbaycanın yüksək reytingini təmin edən və dünyaya tanıtdıran, təkrarolunmaz şəxsiyyət, ziyalılığın simvolu və insanlığın romzi, qabiliyyətli rəhbər və təşkilatçı, dünya azərbaycanlılarının lideri, müasir elminin metodologiyasının - azərbaycançılıq və azərbaycanşünaslıq ideyasının müasir həyatımızda tətbiq edilməsinin, bu elmi - fəlsəfi dünyagörüşünün əsaslarının müəllifi, Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin idoloqu, böyük dünya sahibi, dünya miqyaslı şəxsiyyət Heydər Əliyev bu münasibətlə demişdir : "Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsəbiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir". Deməli, biz gənc nəsəlin tərbiyyə olunmasında çox müdrikcəsinə deyilmiş bu təlimin işığında irəliləməliyik, bu təlimə əsaslanmaqla cəmiyyətimizi irəliyə, qələbəyə aparmalıyıq.

Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri işlədiyi dövrdə 31 dekabr Dünya azərbaycanlılarının homrəyliyi gününü elan etmiş və sonralar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti vəzifəsində olarkən Dünya azərbaycanlılarının tarixi forumunu - ilk Bakı qurultayını keçirmişdir. Həmcinin, o, Naxçıvanda işlədiyi dövrdə Yeni Azərbaycan Partiyasını təsis etmişdir.

1918 - 1920-ci illərdə fəaliyyət göstərmiş milli dövlətçiliyimizin - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmzlərini - ücrəngli bayrağını, gerbini və himni yenidən bərpa etmiş və bu rəmzlərin Azərbaycan Respublikasında da bərpa edilməsini məsləhət görmüşdür.

Görkəmli strategiyacı Heydər Əliyev özünün şüurlu fəaliyyəti, planetar və global düşüncəsi və siyasi xətti ilə doğma Vətəninə və Xalqına müqayisə edilməz dərəcədə əbədiyaşar, inkarolunmaz izlər və parlaq səhifələr qoyub, sıralarımızdan getmiş və əbədiyyətə qovuşmuşdur. Nə qədər xalqımız var və nə qədər yaşayacaqdır, o qədər də, Heydər Əliyev xalqımızın tarixində şəərəflə əbədi yaşayacaq və onun siyasi, metodoloji irsi, dövləti idarəetmə təcrübəsi bizim üçün, gələcək nəsəlimiz üçün örnək ola-cəqdır...

Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi, şəxsiyyəti barədə onu demək kifayətdir ki, o, hər bir adamı - həmsəhbətini elə ilk baxışlarından psixoloji baxımdan duyar, tanıyar, onu hiss edər, öz ahəngdar, emosional və məntiqi nitqi ilə sanki onu ovsunlayırdı; onun şəxsi ləyqət hissi cox güclü idi; o, hec bir vaxt şəxsi hisslərə qapılmazdı, daim nikbin əhval- ruhda olardı; o, diplomatik və siyasi məsələləri həll edən anlarda qarşısında oturana cox özəmətli, ciddi, qabiliyyətli və bəzən də cox zəhmli görünərdi... Heydər Əliyev dəqiq, sərrast hafizəsi ilə xarici siyasət məsələlərini həll edərkən öz fikrini və ya təklifini, sanki,

zərgər dəqiqliyi ilə ölçüb-biçirdi və qısa bir cümlə ilə fikrini həmsəhbətinə bildirərdi...

Heydər Əliyevin şəxsiyyəti, bir sözlə, insanlığın təəcəssümü, müdrikliyin simvolu idi...

Heydər Əliyev ən böyük tarixi şəxsiyyətdir, zaman, vaxt gələcək onu daha da böyüdəcəkdir, onun zəngin fəaliyyətinin dərinliklərini daha əhatəli, daha ətraflı öyrənəcəkdir; H. Əliyevə olan xalq məhəbbəti, xalq sevgisi bundan sonra - Heydər Əliyevsiz günlərdə daha da güclənəcəkdir və nəsil-dən-nəsilə keçəcəkdir.

Azərbaycan Dövlətinin yaranmasında və dünya miqyasında tanınmasında, beynəlxalq siyasətdəki mövqeyinin güclənməsində əbədi liderimiz Heydər Əliyev fenomeninin və humanist görüşlərinin böyük rolu olmuşdur. Onun yaratdığı və inkişaf etdirdiyi Müstəqil Azərbaycan dövləti əbədi olub sonsuzluğa qədər yaşayəcəkdir...

Heydər Əliyev şəərəfli ömrü ilə şəərəfli və əbədi ölməz liyə, əbədiyyətə qovuşdu. Onun bir həflə davam edən mətəm mərasimində iki milyona yaxın adam iştirak etmişdir. Bu xalq izdihamı bir tərəfdən Azərbaycan xalqının, eləcə də bütövlükdə türk dünyasının və islam aləminin təkrarsız lideri Heydər Əliyevi əbədiyyətə yola salırdısa, digər tərəfdən isə bu möhtəşəm, dəniz kimi dalğalanan xalq izdihamı xalqımızı bir daha birləşdirdi və geniş diapozonlu və erudisiyalı Prezidentimiz Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi siyasi xəttin uğurlarını, düzgünlüyünü, həyatiliyini, gerçəkliyini, reallığını, əbədiliyini və

Heydər Əliyevin ideyası ətrafında daha sıx birləşməsinə, dövlətimizin və xalqımızın bilavasitə qarantı olan yeni seçilmiş Prezidentimiz İlham Əliyevin dəstəkləməsinə bir daha təsdiq edən ümumxalq referendumu, ümumxalq səsverməsi, ümumxalq təntənəsi idi.

Bizim mülahizəmizə görə, obədiyaşar Prezidentimiz Heydər Əliyevin siyasi, məfkurəvi, metodoloji və idarəçilik irsini, məntiqi nitqini və nətiqlik məharətini, strateji görüşlərini, apardığı çoxsaylı islahatların məhiyyətini dəridən öyrənmək, araşdırmaq, tədqiq etmək məqsədilə ayrıca bir elmi qurumun - HEYDƏR ƏLİYEV AZƏRBAYCANŞÜNASLIQ MƏRKƏZİ-nin yaradılmasına böyük ehtiyac vardır. Belə bir Mərkəzin yaradılması Heydər Əliyevin ruhuna və xatirəsinin əbədiləşməsinə ön böyük hədiyyə olardı...

M.N. COBANOV.

filologiya elmləri doktoru, professor.

Nyu - York EA-nın müxbir - üzvü.
Azərbaycan Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbi

"Xalq qəzeti", 23 dekabr 2003-cü il

TÜRK DÜNYASININ ÖNDƏRİ

Xalqımıza, dövlətçiliyimizə, siyasətimizə, iqtisadiyyatımıza, mədəniyyətimizə və elmimizə böyük və əvəzolunmaz bir itki üz vermişdir. Bu itki, adı xalqımızın tarixinə qızıl xətlərlə yazılmış, hər bir insanın qəlbində özünə bir əbəd ucalmış, güclü məntiqi təfəkkürə və təxəyyülə malik olan böyük ziyalımız, prezidentimiz Heydər Əliyevin itkisidir. Lakin biz onu itirməmişik, onun ruhu, onun fəaliyyəti, Vətən naminə gördüyü tarixi işlər, müdrik məsləhətləri, məntiqi və elmi nitqi, bir də onun cəddiliyi və qətiliyi, dəqiqliyi və obyektivliyi, gülərlüzlü çöhrəsi daim bizimlə olacaq və qəlbimizdə yaşayacaqdır. Xalqımızın böyük oğlu, müasir türk dünyasının öndəri, dünya şöhrətli siyasətçi və təcrübəli dövlət xadimi, dünya azərbaycanlılarının lideri, görkəmli strategiyaçı, müasir elminin metodologiyasının - Azərbaycançılıq və azərbaycanşünaslıq ideyasının müasir həyatımızda tətbiq edilməsinin, bu elmi-fəlsəfi dünyagörüşün əsaslarının müəllifi, Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin yaradıcısı və ideoloqu Heydər Əliyev bu

münasibotlu çox fəxrlə demişdir: "Müstəqil Azərbaycan Dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mədəbiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir". Deməli, biz gələcək gənc nəslin tərbiyə olunmasında çox müdrikəsinə deyilmiş bu təlimin işığında irəliləməliyik, bu təlimə əsaslanmaqla xalqımızı irəliyə, qələbələrə aparmalıyıq. Görkəmli strategiyaçı Heydər Əliyev özünün şüurlu fəaliyyəti və siyasi xətti ilə doğma Vətəninə və xalqına müqayisə edilməz dərəcədə əbədiyaşar izlər qoyub əbədiyyətə qovuşmuşdur. Nə qədər xalqımız var və yaşayacaq və onun siyasi, metodoloji irsi, dövlət quruculuğu və idarəetmə təcrübəsi bizim üçün örnək olacaqdır...

M.N.ÇOBANOV,
filologiya elmləri doktoru, professor
(Bax: "Əbədiyaşar Komandan".
Xatirə kitabı, Bakı, 2004, səh. 335-336.)

H.Ə.ƏLİYEVİN XATİRƏSİNİN ƏBƏDİLƏŞDİRİLMƏSİ VACİBDİR

Bizim mülahizəmizə görə, əbədiyaşar Prezidentimiz Heydər Əliyevin siyasi və məfkurəvi, metodoloji, iqtisadi və idarəçilik irsini, möntiqi nitqini və nətiqlik möharətini, strateji görüşlərini (ayrı-ayrı sahələr üzrə), apardığı çoxsaylı islahatların mahiyyətini dərinləndirən, öyrənmək, araşdırmaq, tədqiq etmək və onun xatirəsinin əbədiləşdirilməsi münasibətilə təklif edirəm:

1. "HEYDƏR ƏLİYEV AZƏRBAYCANŞÜNASLIQ MƏRKƏZİ" yaradılsın (müstəqil elmi qurum olsa daha münasib olar).

2. Ali məktəblərimizin bütün fakültələrində Heydər Əliyevin metodoloji görüşləri əsasında yaradılması nəzərdə tutulan "AZƏRBAYCANŞÜNASLIĞIN ƏSASLARI" fənni tədris edilsin. Artıq, ali məktəblər üçün "Azərbaycanşünaslığın əsasları" fənni üzrə tədris proqramı hazırdır (tərtib edən: prof. M.N.Çobanov).

Məddəd Namaz oğlu ÇOBANOV,
filologiya elmləri doktoru, professor,
Nyu-York EA-nın müxbir-üzvü.
AZƏRBAYCAN ALI HƏRBİ
DƏNİZÇİLİK MƏKTƏBİ.

Bu məktub H.Ə.Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi üzrə Dövlət Komissiyasına təqdim olunmuşdur.

OTRAFLI MƏLUMAT ÜÇÜN BAX:

1. Görkəmli strategiyaçı. *(Xülasə)*. M.N.Çobanovun "Heydər Əliyev və dilimiz, ədəbiyyatımız, tariximiz" Respublika Elmi-nəzəri konfransındakı məruzəsindən qeydlər. "Azərbaycan müəllimi" qəzeti, № 18(8022). 2-8 may 2003-cü il.

2. M.N. Çobanov. "Heydər Əliyev və onun hərbi-strateji görüşləri" (Heydər Əliyevin anadan olmasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi-praktik konfransda oxunmuş məruzə). Azərbaycan Ali Hərbi Dənizçilik Məktəbi, 2 may 2003-cü il.

3. M.N. Çobanov. "Heydər Əliyev hərbi strategiyamızın banisidir". Heydər Əliyevin anadan olmasının 80 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi-praktik konfransda oxunmuş məruzə. Daxili qəşunların "N" saylı hərbi hissəsi, 8 may 2003-cü il.

4. M.N. Çobanov. Görkəmli strategiyaçı. "Şərqin səsi" qəzeti, 10 may 2003-cü il.

MÜNDƏRİCAT

Görkəmli strategiyaçı.....	3
Azərbaycanda milli zabıt kadrlarının hazırlığı (1973-1993).....	15
Azərbaycanda milli ordu yaradılması və ordu quruculuğunda islahatların həyata keçirilməsi (1993-2003-cü illər).....	24
Görkəmli strategiyaçı <i>(tezislər)</i>	26
Görkəmli strategiyaçı.....	29
<i>Allah rəhmət eləsin!</i>	35
Böyük itki.....	37
Türk dünyasının öndəri.....	43
H.Ə.Əliyevin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi vacibdir.....	45
<i>Əlavə məlumat üçün bax</i>	46

Mədəd Namaz oğlu Çobanov
Görkəmli strategiyaçı
(Azərbaycan dilində)

Azərbaycan Respublikası "TƏHSİL" Mərkəzi
"Borçalı" Nəşriyyat-poliqrafiya Müəssisəsi

Baş direktor: Müşfiq BORÇALI.

Nəşriyyat redaktoru: Sona Abbasəli qızı
Korrektor: Tahir Abbasov, Rəfael Seyidov
Texniki redaktoru: Güllü Neməli
Operator: Şolalə Bilalqızı.

Bakı, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə,
"Şərqin səsi" redaksiyası.

Telefon: 4-38-24-92; (850) - 322-05-55.

Yığılmağa verilib 21.05.2004. Çapa imzalanıb 21.10.2004.
Şərti çap vərəqi 3. Fiziki çap vərəqi 3. +20 rəngli foto-şəkil.
Ofset çap üsulu. Əla növ kağız. Sifariş 19. Sayı 1000.
Qiyməti müqavilə ilə.

Bakı-2004